

Da Liget blev baaret ud af Kirken, slap Kvinderne hende ikke der, et bøjgende Folketog fulgte fra Frederiksberg Kirke til Fasanvejskirkegaarden, hvor Pastor Luplau forrettede Jordpaakastelsen, og det var et underligt gribende Syn under den dejlige stille Efteraarshimmel at se de kvindelige Fanebærere træde frem ved Graven og lade deres mægtige Fane sænke sig ærbødigt ned over Graven som den sidste Hilsen og Tak fra de kvindelige Arbejdere, til hvis Befrielse og Sejer hun ogsaa havde givet sit Arbejde.

Efteraarssolen blinkede paa de guldbroderede Fane, og Taarerne blinkede i de mange Kvinders Øjne, der havde kendt og forstaaet hende.

Fru Luplau tilhørte ved sin Opdragelse og Alder en svunden Tid, men hun var fremsynet nok til fuldt ud at forstaa Arbejderbevægelsen og de nye Tanker.

De kvindelige Bogbindere.

„Arbejderen“ meddeler i sit sidste Numer, at der intet blev af Optagelsen af Kvinder i Bogbindernes Fagforening. Ved Generalforsamlingen faldt Forslaget med 36 Stemmer mod 32. Fagforeningen vilde derimod støtte Kvinder, hvis de vilde danne en selvstændig Forening, hvilket Tilbud vi vil haabe, Kvinderne vil modtage, indtil det oprindelige Forslag gaar igennem.

Desværre ser „Arbejderen“, og for Resten mange Mænd med den, paa enhver selvstændig Bevægelse fra Kvindernes Side som Udslag af Mandfolkehad og andet ondt, i Stedet for, at de burde forstaa, at jo stærkere Liv i Kvindesagen, des hurtigere Løsning paa vore forviklede Forhold.

Ethvert Arbejde for at kaste Lænkerne betegner et Skridt henimod Samarbejde og derved ogsaa en lykkelig Fremtid for Samfundet.

Indledningsforedrag

i

Diskussionen om Kvindesagen

ved Mødet i Seljord August 1891*).

Af Fru Ragna Nielsen, f. Ullmann.

Kvindesagens Modstandere beskylder Kvinderne blandt andet for Mangel paa Initiativ — og der kan være meget berettiget i den Beskyldning. Men naar de spottende fortæller, at vi kan ikke engang blive os vor undertrykte Stilling bevidst, kan ikke engang komme med Fordringer paa at blive behandlet som frie Mennesker, før en Mand har sat det i os, saa tager de dog fejl. Det gaar kanske ikke an at pege paa en bestemt Begivenhed og sige: der begyndte Arbejdet for Kvindesagen — kan man i det hele efterspore en aandelig Bevægelses Gang gennem Sindene, vil man vist ikke komme til det ene store Udspring, men til de mange smaa Bække, hvoraf tilsidst den brede Flod er opstaaet, og om Kvindesagen gælder det

ganske vist ligesom om alle andre store Bevægelser, at den begyndte som en Susen i Kornet en Sommerdag, det nøjagtige Punkt er ikke let at opgive. Men vi kender dog en Begivenhed, som nærmest maa siges at have givet Stødet til det *bevidste* Arbejde for Kvindesagen — og det var ikke, som saa mange tror, Udgivelsen af Stuart Mills Bog, det var det store Møde i Seneca Falls i 1848, da de Kvinder, der var blevet vist tilbage fra Antislaverikongressen i London, kun fordi de var Kvinder, første Gang fremsatte Kvindens Fordring paa at være og behandles som frie Mennesker. Stuart Mill gjorde, hvad de store Aander gør: han samlede det, som levede i Sindene uden at være kommet frem til Lys og Luft, til bevidst Liv, han satte det frem i Anklage og i Fordring, men hans Ord vilde ikke kunne have tændt i Kvinders Sind som de gjorde, hvis absolut intet Arbejde var gaaet forud, ingen Forberedelse gjort. Naar vi nu regner, at det egentlige Arbejde for Kvindesagen begyndte ved Mødet i Seneca Falls, er vi derfor ikke mindre taknemlige mod Stuart Mill for det store Arbejde, han udførte for os.

Naar en stor Tanke opstaar, naar en stor Reform skal gaa igennem, saa gaar det jo altid saa, at den i Begyndelsen kun gribes af de enkelte, medens den haanes og spottes af Massen. Ved sin egen Sandheds Magt erobrer den saa flere og flere Snd, til den en vakker Dag er bleven Modesag, anerkendes som Sandhed selv af Spidsborgerne. Saa langt er endnu ikke Kvindesagen kommen, den staar endnu paa Haanens og Spottens Standpunkt, i alt Fald for den spidsborgerlige Del af Samfundet. Man hører det hver Dag omkring sig; man ser det i Aviser, som med Fryd giver smaa Hib til den kedelige Kvindeemancipation; man ser det af de meget læste og højest middelmådige Romaner, især engelske og amerikanske, hvor den emanciperede Kvinde altid er Karrikaturer, og hvor Heltinden er udstyret med alle de yndige Egenskaber, som vi véd er Kvindelighedens Ideal, og som vi alle kender saa vel fra Digtingens Verden, medens vi rigtignok maa tilstaa, at Virkeligheden ikke kender Typen saa vel, men saa til Gengæld er righoldigere og interessantere.

Det er altsaa meget langt fra, at Kvindesagen endnu er grebet af Massen, er blevet en Modesag. Men saa langt har den dog kæmpet sig frem, at enkelte Sider af den holder paa at blive anerkendt af Mængden, og at særlig de enkelte praktiske Ting, som Kvindesagsforeningerne rundt omkring i Landene har faaet sat igennem, har begyndt at vinde Anerkendelse; og denne Anerkendelse lige overfor de praktiske Resultater af vore Bestræbelser, den gives ofte af Mennesker, der er meget heftige Modstandere af Kvindesagens Idé — og det lader ikke til, at det falder dem ind, at det dog er underligt, at et Træ, der i deres Tanker er saa ondt, kan bære Frugter, som selv de maa anerkende for gode.

Og saa er det meget langt fra, at alle vi, som arbejder for det, vi kalder Kvindesagen, at vi er enige om, hvad Kvindesagen er. For enkelte er det hele Spørgsmaal f. Ex. kun et *økonomisk* Spørgsmaal, det eneste, der er værd at arbejde for, er de *praktiske* Reforme. Lad os arbejde for at gøre Kvinderne økonomisk bedre stillet, skaffe gift Kvinde Ejendomsret, skaffe dem

Stemmeret, der opfylder Stemmeretsbetingelserne, se det er der Mening i. Ja, der var ingen Mening i, om det blev forsømt, det er vi alle enige om, — vi siger bare, at der sammen med de praktiske Reforme ogsaa maa gaa en Reform i Menneskers Sind. Det, Norsk Kvindesagsforening har udrettet her, vil kanske ikke regnes for meget. Dens Medlemmer har gennem mange Aar givet ubemidlede Kvinder fri Undervisning og derved sat en Del unge Piger i Stand til selv at tjene sit Livsophold, den har søgt at skaffe Kvinder Adgang til at oplæres som Haandværkere, den har gjort hvad den kunde for at faa kvindelige Fagforeninger oprettet, den har bidraget til at faa den offentlige Prostitution afskaffet i Kristiania, Stemmeretsforeningen har indgaaet til Stortinget med Petition om at give Kvinder, der opfylder Stemmeretsbetingelserne, Stemmeret osv.

Men naar de, som er vore Meningsfæller her, vil indsnevre Sagen for os til kun at omfatte disse ydre Reforme, da er vi dybt uenige med dem. Ja, hvis der maatte vælges mellem det ene eller det andet, saa kan jeg for min Part bedre gaa med paa, at Kvindesagen kun bestaar i at arbejde paa at faa Menneskenes Sind og Tanker reformeret, end i at faa de ydre Goder — saa vist som jeg synes, at indre Frihed er endnu mere attraaetværdig end ydre. Sædelighedssagen, siges der, har intet med den egentlige Kvindesag at gøre: det er en Sag, som Mænd og Kvinder kan diskutere, fordi den kan interessere dem begge, men Kvindesag er det ikke.

(Fortsættes.)

Kvindelig Fremskridtsforening.

Frøken Borrings Foredrag om den franske Kommuneskole havde samlet fuldt Hus i Kvindelig Fremskridtsforening den første Mødeaften, og mange Arbejder fra de franske Skolebørn var fremlagte og vakte ikke lidt Interesse. Desværre var Tiden for kort til at Stilebøger og Børnenes Arbejder i det hele taget kunde blive gennemsete af alle.

Frøken Borrings livlige Beskrivelse af de gunstige Skoleforhold, de franske Kommunebørn lever under, blev hørt med stor Interesse; skjønt vistnok mange mente, og med Rette, at vore Skoler i de senere Aar har gjort stor Fremgang, saa fik man dog et Indtryk af, at vi har meget at lære af dem.

En Mængde Diktater anvendes i den franske Skole, som efter Barnets Alder omhandler hygiejniske, økonomiske og sociale Spørgsmaal. Eleven erhverver sig derved en betydelig ortografisk Færdighed.

Børnene lærer tidlig at tænke klart og at udtrykke sig med Smag. Tegning er et af de vigtigste Fag, og det anvendes i saa godt som alle Fag. Ved Botanikundervisningen tegner Eleven Blomsten i Marginen af Heftet, i Fysik ligeledes. Eleven skal f. Eks. give en skriftlig Fremstilling af en Sifon, og maa tegne Sifonen ved Siden af. Landkort, som fandtes mellem Børnenes Arbejder, vakte ligefrem Opsigt ved deres nøjagtige og nydelige Udførelse. For Pigerne Vedkommende interesserede Mønstre og Tegninger til Kjoleliv.

*) Foredragsholderen har velvilligt overladt os denne Tale til Optagelse i Kvindebladet „Hvad vi vil.“